

upodobitev (485–486) ter obsežno krajevno in osebno kazalo (487–501). Gre za skrbno pripravljeno temeljno delo, ki do podrobnosti osvetljuje dogajanje v tem delu Koroške v prvi polovici 18. stoletja ter nas v podrobnostih seznanja z usodo evangeličanske skupnosti v naši neposredni sosesčini. Povezav s slovenski protestantizmom v teh virih ni, ker gre za nemško govoreče skupnosti, ki so se tesneje povezovala z nemškim protestantizmom in tudi pri njih iskale oporo pri uveljavljanju svojih pravic do lastne veroizpovedi. Prav tako ni povezav s prikritimi protestanti v tistem delu Koroške, ki je v tem času cerkveno spadal pod oglejski patriarhat.

Objavljeni viri so razdeljeni kronološko v pet skupin:

- A. Od izbruha verskih nemirov v Salzburgu leta 1731 do glavne resolucije avgusta 1733: protokoli salzburškega arhidiakona v Brežah, dokumenti o tajnem protestantizmu v gospostvu Afritz in v župniji sv. Lovrenca v Reichenauu ter krška (Gurk) konzistorialna protokola 1732 in 1733.
- B. Glavna resolucija cesarja Karla VI. z dne 12. avgusta 1733 za verskega komisarja grofa Grottenegga.
- C. Od glavne resolucije do vizitacije 1734–1735: Protokol arhidiakona iz Brež, dokumenti o tajnem protestantizmu v gospostvu Afritz in župniji sv. Lovrenca v Reichenauu ter krška (Gurk) konzistorialna protokola 1733 in 1734.
- D. Poročilo o vizitaciji 1734–1735 na ozemlju, kjer so bivali prikriti protestanti na ozemlju salzburške nadškofije na Koroškem.
- E. Viri od vizitacije 1734/35 do junija 1739: protokol arhidiakona v Brežah, dokumenti o tajnem protestantizmu v gospostvu Afritz in župnije sv. Lovrenca v Reichenauu ter krški (Gurk) konzistorialni protokoli 1735–1738, poročilo salzburškega generalnega vikarja lavantinskega škofa Attemsa o verskem položaju na Koroškem in poročilo misijonarja p. Leopolda Paumgartnerja D. J.

Objava navedenih virov je nedvomno velik prispevek k poznavanju zgodovine in usode protestantov v notranjeavstrijskih deželah v prvi polovici 18. stoletja. Knjiga obravnava nemški del Koroške in čeprav v njej ni podatkov o povezavah tamkajšnjih protestantov s slovenskimi, je zaradi politične enotnosti notranjeavstrijskih dežel ta dragocena in skrbno pripravljena objava virov o kriptoprotentantizmu na Koroškem vredna vse pozornosti in pomembna tudi za slovensko zgodovinopisje.

France M. Dolinar

Hedvika Zdovc:

SI_ZAC/0065. Občina Trbovlje 1849–1941

Inventarji 13, Zgodovinski arhiv Celje, 2013; 288 strani

Kot 13. naslov svoje uveljavljene zbirke je Zgodovinski arhiv Celje izdal inventar mag. Hedvike Zdovc, ki je za objavo pripravila temeljit popis gradiva trboveljske občinske uprave od formiranja občine do okupacije. Nadnaslov inventarja s signaturo nam razkriva, da gre za novejši popis gradiva, ki je nastal v programu Scope, to pa je vidno tudi v glavnem delu inventarja, kjer se je oblikovalec uspešno spopadel s prezentacijo obsežnega tabelaričnega popisa. Delo se (po uvodnih prispevkih direktorja ZAC in avtorice) začne s historiatoma fonda in ustvarjalca, v njiju pa nas avtorica seznanja s strukturo arhivskega gradiva in delovanjem občinske uprave občine Trbovlje. Potencialni uporabnik bo tukaj

zagotovo našel obilo informacij in napotkov, ki ga bodo usmerjali pri nadaljnjem delu z arhivskim gradivom.

Avtorica je svoj popis obsežnega fonda razdelila na dva podfonda – v prvega je vključila gradivo, nastalo med letoma 1849 in 1917 (od formiranja občine do konca avstro-ogrskega obdobja), v drugega pa gradivo iz obdobja 1918–1941 (obdobje predvojne Jugoslavije; temu podfonda je avtorica priključila tudi zbirko spisovnih evidenc – indeksov in opravnih zapisnikov). Na nižji ravni je gradivo popisano po serijah (tem so v drugem podfonda podrejene podserije) in združenih dokumentih. Uporabniku so v popisu na voljo ti podatki: signatura popisne enote (PE), prejšnje signature PE, naslov PE, čas nastanka, nivo popisa, jezik, pisava in številka tehnične enote.

Po osrednjem delu inventarja, popisu, je na predstavljen izbor posameznih reprodukcij arhivskega gradiva (prevladujejo reprodukcije gradbenih načrtov, med reprodukcijami dokumentov pa najdemo tudi prepis razglasitve vasi Trbovlje za trg iz leta 1926).

Avtorica se je odločila, da bo bralcem in uporabnikom podrobneje predstavila nekaj zanimivejših dokumentov, ki ponujajo vpogled v delovanje občinske uprave in način življenja Trboveljčanov, zato je inventar obogatila z objavo povzetkov dokumentov o preskrbi (cene življenjskih potrebščin), zdravstvu (epidemije, število zdravstvenih delavcev, sanitarni pregledi stanovanj), varnosti (poškodbe, kriminal), šolstvu (absentizem, delovanje rudarske nadaljevalne šole) in društvenem življenju.

Inventar končujejo tri kazala – krajevnih imen ter pravnih in fizičnih oseb.

Iz zasnove in izvedbe inventarja je očitno, da avtorica uspešno upošteva novi pristop pri pisanju tovrstnih pripomočkov. Ti tako poleg zahtevanih (obveznih) elementov prinašajo uporabniku (ali tudi samo zvedavemu bralcu) še vrsto drugih zanimivih in potrebnih informacij ter dodatkov, ki sicer strogo strokovni priročnik spremenijo v berljivo in zanimivo knjigo.

Tudi izbor arhivskega fonda sam, ki ga mag. Hedvika Zdovc v tem inventarju obširneje predstavlja javnosti, nikakor ni naključje. Arhivsko gradivo občine Trbovlje, ki ga hrani Zgodovinski arhiv Celje, je namreč zelo dobro ohranjeno, Trboveljčanom in drugim pa je bilo prvič podrobneje predstavljeno na odmevni razstavi *Iz hiše pisanih spominov: Zanimivi dogodki iz »življenja« občine Trbovlje od 1849. do 1941.* leta 2011. Pripravili sta jo avtorica inventarja in Irena Ivančič Lebar iz Zasavskega muzeja Trbovlje.

Zelo dober odziv na delo in navzočnost Zgodovinskega arhiva Celje v Trbovljah ter dejstvo, da se zgledno sodelovanje občine Trbovlje in arhiva nadaljuje tudi dandanes, sta porok za to, da v zvezi s predstavljanjem preteklosti Trbovelj v arhivskih dokumentih v celjskem arhivu še niso rekli zadnje besede.

Aleksander Žižek

